

Інформаційна культура викладача комп'ютерних дисциплін як умова його професійного розвитку

Анотація. Процес формування інформаційної культури молодого фахівця є відображенням соціокультурних змін, що відбуваються в сучасному суспільстві. Найважливішим системоутворювальним фактором інформаційної культури майбутнього педагога є її репрезентативність по відношенню до навколишнього середовища. Однією з найважливіших проблем створення інформаційного суспільства є насамперед виховання інформаційної культури студентів.

Ключові слова: інформаційна культура; професійна освіта; інформатизація суспільства.

Abstract. The process of forming the information culture of a young specialist is a reflection of the socio-cultural changes taking place in modern society. The most important system-forming factor of the information culture of the future teacher is its representativeness in relation to the environment. One of the most important problems of creating an information society is, first of all, education of students' information culture.

Keywords: information culture; professional education; informatization of society.

Постановка наукової проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства проходив під знаком переходу від індустріального до інформаційного. З кожним роком збільшується рівень інформатизації всіх сфер життєдіяльності. Соціально-економічні, політичні та духовні зміни, що відбуваються на сучасному етапі розвитку України, привели до необхідності докорінних перетворень в системі початкової, середньої, вищої ланок професійної освіти.

У період становлення нового суспільства зростання обсягу інформації відбувається з величезною швидкістю. Темпи інформатизації диктують особливі вимоги до системи професійної освіти, ставлячи перед собою завдання формування особистості, готової до оновлення знань протягом усього життєвого шляху.

Становлення інформаційного суспільства, втілення в життя ідей Болонської декларації і пов'язаний з цим процес входження України в європейський освітній простір орієнтує педагогічну громадськість на дослідження інноваційних шляхів формування інформаційної культури студентів (ІКС). Пошук резервів реалізації освітніх програм сьогодні зміщується в площину активної взаємодії студентів і викладача в комп'ютерному середовищі, що зумовлює їх індивідуальний розвиток, ціннісне орієнтування і можливість вільного вибору освітнього маршруту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як показав аналіз літератури, найменш розробленими є педагогічні умови формування інформаційної культури особистості студентів. До останнього часу в науково-педагогічній літературі вищої школи практично були відсутні педагогічні дослідження, спеціально присвячені педагогічним умовам формування інформаційної культури студентів інженерної спеціальності [2].

У світлі всього вищесказаного, в даний час склалася нагальна потреба в глибокому вивченні проблеми формування інформаційної культури майбутнього фахівця. Аналіз культурологічної, психолого-педагогічної та методичної літератури, а також існуючого досвіду професійної освіти дозволив виявити такі протиріччя між:

- об'єктивною потребою суспільства в особистості, здатній до діяльності в інформаційному суспільстві і роботі з інформацією будь-якого виду, і недостатньою сформованістю інформаційної культури випускника закладу вищої освіти (ЗВО);
- країнам, що розвиваються прагненням студентів оволодіти інформаційною культурою в процесі навчання і переважанням традиційної організації освітнього процесу у

ЗВО, яка не дозволяє використовувати в повній мірі можливості комп'ютерного середовища;

- потребою освітньої практики в науково-методичному забезпеченні процесу формування інформаційної культури студентів в комп'ютерному середовищі та недостатню розробленість даного питання в педагогічній науці [3].

Виклад основного матеріалу. Перш за все зазначимо, що система середньої професійної освіти відповідає за розвиток самого численного сектора кадрового потенціалу продуктивних сил суспільства. 32% зайнятого населення країни – це фахівці з середньою професійною освітою, що вище чисельності кадрів з вищою та початковою професійною освітою. У відповідності зі світовими тенденціями їх частка в сучасному виробництві буде зростати. За технологіями навчання середню професійну освіту не може зрівнятися з іншими рівнями освіти. Близько 70% навчального часу відводиться на формування конкретних практичних навичок і умінь. Тісна інтеграція теоретичної, загальноосвітньої, спеціальної та практичної підготовки дозволяє готувати фахівців для всіх галузей економіки та соціальної сфери в умовах сучасної технологічної перебудови виробництва і світових інтеграційних процесів.

Поряд з цим, в умовах глобальних інформаційних процесів, вирішення соціально-економічних проблем, актуалізується важливість інформатизації освіти, формування умов для безперервного професійного зростання педагогічних кадрів.

Крім того, в швидко мінливих соціально-економічних умовах розвитку країни сформувалася тенденція розширення підготовки фахівців технічного профілю. Згідно з цим, зростає роль технічних коледжів як багаторівневих, багатофункціональних і багатопрофільних навчальних закладів. Прикладом може служити збільшення прийому за всіма основними напрямками середньої технічної освіти, в тому числі за групами спеціальностей «Інформаційні технології» в 2 рази і більше, починаючи з 2006 року [1].

У коледжах, як в освітніх установах інноваційного типу, підвищення якості, ефективності та результативності освітнього процесу поліпшується шляхом впровадження сучасних педагогічних та інформаційних технологій навчання, збільшення обсягів оброблюваної навчальної інформації за рахунок широкого практичного використання комп'ютерів, локальних і глобальних комп'ютерних мереж, насичення навчального закладу технічними і програмними засобами.

Однак у сформованій системі середньої професійної освіти більшість викладачів не мають можливість підвищувати свій професійний рівень в галузі інформатики та інформаційних технологій в рамках існуючої системи підвищення кваліфікації. На курсах, організованих при інститутах і університетах, переважає орієнтація на традиційні форми роботи (лекції, семінари), виключається можливість особистісно-орієнтованого навчання, від керівників освітніх установ потрібні великі фінансові витрати на організацію регулярного підвищення кваліфікації великого числа викладачів. Не завжди в навчальних закладах створюються умови для розвитку творчого потенціалу, загальнокультурного і професійного розвитку викладачів.

Ці проблеми викликають необхідність всебічного наукового аналізу проблеми формування інформаційної культури викладача технічного коледжу в рамках освітнього закладу. Теоретичне осмислення особливостей цього процесу, розробка його моделі з виділенням організаційно-педагогічних умов, сприятимуть підвищенню ефективності діяльності викладача в умовах технічного коледжу.

Сучасному випускникові коледжу необхідно вміти з відповідним рівнем компетентності адаптуватися до будь-якої зміни в професійній діяльності і приймати рішення на основі достовірної та точної інформації.

Професійна освіта сьогодні має дати майбутнім фахівцям навички роботи з інформацією, вміти самостійно і швидко орієнтуватися всередині інформаційних ресурсів.

На заданому рівні можна позначити значне коло проблем, більшість з яких пов'язана:

- з відсутністю ідеологічної готовності коледжу до вирішення проблем інформатизації та інформаційного мислення в цілому;

– з відсутністю технологічної готовності викладацького складу до використання нових інформаційних технологій в процесі діяльності і часто з низьким рівнем інформаційної культури викладачів;

– зі слабкою матеріальною базою (для формування інформаційної культури необхідні не тільки комп'ютерні класи та Інтернет, а й потужна бібліотечна система, можливість доступу до масиву періодичних видань і т.д.);

– зі слабкою мотивацією майбутніх фахівців до інформаційної діяльності, незрозумінням важливості формування даного виду культури [1].

В умовах, що склалися важливо не тільки зберегти наявний досвід інформаційної діяльності студентів, а й створити умови для підвищення рівня його інформаційної культури, яка виступає гарантом безперервної освіти через самоосвіту.

У філософських, психологічних і педагогічних дослідженнях накопичено достатньо великий матеріал, який є базою для розробки проблеми формування інформаційної культури студентів інженерних спеціальностей закладів вищої освіти I-II рівнів акредитації.

Однак в більшості зазначених вище робіт недостатньо акцентується увага на понятті інформаційної культури фахівця. Ця проблема набуває сьогодні, особливо важливе значення в зв'язку з модернізацією вищої освіти. Пов'язано це з тим, що професійна культура фахівця базується на його інформаційній культурі, яка в свою чергу є складовою професійної культури і базовою культури особистості.

При безперечній науковій важливості зазначених досліджень ступінь розробленості проблем формування інформаційної культури студентів на особистісному рівні ми вважаємо недостатньою:

– поняття розглядається в вузьких рамках оволодіння комп'ютером і засобами мультимедіа;

– курси, створені для вирішення представленої проблеми, носять вузько направлений і ознайомлювальний характер;

– не розроблені практичні механізми формування чітких навичок оволодіння інформаційною культурою, орієнтовані на майбутніх фахів-листів різних областей.

Висновки. Отже, викладач, який здійснює підготовку конкурентоспроможних фахівців, повинен знати особливості інформаційних потоків своєї освітньої діяльності, вміти організувати пошук інформації з багатьох джерел, структурувати її, систематизувати, узагальнювати і представляти у вигляді, зрозумілому студентам. Для цього він не тільки повинен сам володіти навичками і вміннями використання персонального комп'ютера, а й володіти особливим типом культури – інформаційної. Однак в останні роки має місце така ситуація, коли викладач часом поступається в знанні нових інформаційних технологій студентам. Наявність неповних і часткових знань, почуття власної професійної неповноцінності не сприяють створенню сприятливого психологічного клімату в педагогічному колективі. Викладач нової формації повинен бути фахівцем, який володіє системою технологій, засобів і методів, необхідних для того, щоб підготувати студентів до життя в суспільстві, де основною формою діяльності є отримання, оброблення, зберігання й доставка інформації, причому такими технологіями повинен володіти не тільки викладач в області інформаційних технологій, а й будь-який викладач-предметник.

Список використаних джерел:

1. Баловсяк Н. Інформаційна компетентність фахівця. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2004. № 5. С. 21-28.
2. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 2009. 684 с.
3. Головань М.С. Інформатична компетентність: сутність, структура та становлення. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2007. № 4. С. 62-69.